

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และการประกันคุณภาพเป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นเอง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2 - 4)

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลได้กล่าวไว้ว่า รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 20)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในชีวิตมนุษย์ และมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าปัจจัยอื่นๆ อันที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ ชีวิตที่ขาดการศึกษาจะตกอยู่ในวงจรของความยากไร้ ความล้มเหลว ความไร้ประสิทธิภาพในการทำงาน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ในภาพรวมชีวิตที่ขาดการศึกษาจะทำให้คนด้อยคุณค่า (ปัญญา เกสรทอง. 2541 : 1) โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนและสังคมภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 111) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 5 ด้าน กล่าวคือ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านการวัดผลประเมินผล งานด้านการนิเทศภายใน งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชน ให้เจริญงอกงามทุกด้านเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร (สมเดช สีแสง. 2541 : 377)

จากความสำคัญของงานวิชาการในโรงเรียนนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้เวลาในการบริหารมากกว่างานอื่น เช่นการปฏิบัติงานในสถานศึกษาสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมงพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กต้องทำงานด้านวิชาการ 12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 34.29 โรงเรียนขนาดกลางต้องทำงานด้านวิชาการ 12 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 34.29 โรงเรียนขนาดใหญ่ต้องทำงานด้านวิชาการถึง 13 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 37.14 และแสดงน้ำหนักในการบริหารงานด้านต่าง ๆ คือ งานวิชาการ ร้อยละ 40 กิจการนักเรียน ร้อยละ 20 งานบุคลากร ร้อยละ 20 งานธุรการและการเงิน ร้อยละ 10 งานอาคารสถานที่ ร้อยละ 5 และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ร้อยละ 5 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 2)

ดังนั้น ในการบริหารทั้ง 6 งานของโรงเรียนจะเห็นได้ว่างานวิชาการในโรงเรียนต้องใช้เวลาในการบริหารมากกว่างานด้านอื่น ๆ จึงถือว่างานด้านวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารงานในโรงเรียน

จากการสรุปรายงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดสอบวัดคุณภาพการศึกษาโดยในชั้น ม. 3 มีผู้เข้าสอบประมาณ 731,000 คน ทั้งหมด 5 วิชา จากคะแนนเต็ม 40 คะแนนทุกวิชา พบว่าภาษาไทยทำได้ 21.59 คณิตศาสตร์ทำได้ 14.00 สังคมศึกษาทำได้ 19.73 วิทยาศาสตร์ทำได้ 14.27 ภาษาอังกฤษทำได้ 15.17 ส่วน GAT (General Achievement Test) ในชั้น ป.6 มีผู้เข้าสอบประมาณ 974,000 คน ใน 4 วิชาพบว่า ภาษาไทยทำได้ 18.10 คณิตศาสตร์ทำได้ 16.68 วิทยาศาสตร์ทำได้ 16.97 และภาษาอังกฤษทำได้ 16.46 จากการสรุปรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมแล้วทุกวิชาอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุงแก้ไขคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

จากการรายงานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ (GAT) ปีการศึกษา 2545 ชั้น ป.3 ,ป.6 และ ม. 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามรายวิชาดังนี้ วิชาภาษาไทย ป.3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.828 ป.6 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.448 ม. 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.292 วิชาคณิตศาสตร์ ป.3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.524 ป.6 คะแนนร้อยละ 48.316 ม. 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 39.849 ภาษาอังกฤษ ป.6 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 42.720 และชั้น ม. 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.953 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2546 :1) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของคุณภาพการศึกษา และแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษายังขาดคุณภาพ สมรรถภาพทางการเรียนยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของการจัดการศึกษา ในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1 - 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก ซึ่งมีโรงเรียนในเขตบริการทั้งหมด 37 โรงเรียน มีนักเรียนระดับประถมศึกษา 5,729 คน ครู - อาจารย์ทั้งหมด 442 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2546 : 19) และจากการรายงานการประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2545 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มปรากฏผลดังนี้ กลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 68 .32 กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.00 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 .41 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79.32 กลุ่มการงานพื้นฐานและอาชีพคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.45 และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.60 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้ตัวหนึ่งของคุณภาพการศึกษา และแสดงให้เห็น

การจัดการศึกษายังขาดคุณภาพ สมรรถภาพทางการเรียนยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด (สำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอห้วยเม็ก. 2545 : 4 -5)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับโรงเรียนที่เปิดการสอนช่วงชั้นที่ 1 - 3
ดังกล่าวเป็นตัวชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาระดับโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 - 3
มีปัญหาแทบทุกวิชา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา
ดังกล่าว เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ จากสภาพปัญหาทางด้านวิชาการดังกล่าว

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งว่า เพราะเหตุใดการปฏิบัติงานด้านวิชาการของ
โรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่
เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารงานนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดทำการสอน
ช่วงชั้นที่ 1 - 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอห้วยเม็ก ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับ
ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอน
ช่วงชั้นที่ 1 - 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณี
อำเภอห้วยเม็ก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1 - 3
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก ทั้ง
โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ

ของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1 – 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ขอบข่ายการปฏิบัติงานวิชาการ ของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 111) โดยครอบคลุมหลักสูตร กระบวนการ เรียนการสอนและการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการจัดการเรียนการสอน
3. งานด้านการวัดผลประเมินผล
4. งานด้านการนิเทศภายใน
5. งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อการ บริหารงานวิชาการใน โรงเรียนที่เปิดทำการสอน ช่วงชั้นที่ 1 – 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก ซึ่งมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนที่เปิดทำการสอน ช่วงชั้นที่ 1 – 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอห้วยเม็ก ปีการศึกษา 2547 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 37 คน ครูผู้สอน 405 รวมประชากร 44 คน

2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน ครูผู้สอน 197 คน รวม 231 คน ได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Ran Samping) ตามสถานภาพ และ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอแกน (Krejcie and Morgan)

(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ครูผู้สอน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนวงชั้นที่ 1 – 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศสินธุ์ เขต 2 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนตามขอบข่ายงานวิชาการ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อตรวจสอบดูว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด เพื่อให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตร

1.4 ด้านการนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเรียนการสอนของครูเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ

1.5 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา มีความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานที่กำหนดในหลักสูตร

2. การปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในด้านการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน

3. ปัญหา หมายถึง ข้อขัดข้องของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลน้อยกว่าที่คาดหวัง

4. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนช่วงชั้น 1 - 3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (เฉพาะอำเภอห้วยเม็ก)
5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการแทน ผู้อำนวยการสถานศึกษา
6. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปฏิบัติการสอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (เฉพาะอำเภอห้วยเม็ก)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลและสารสนเทศ (Information) สำหรับการวางแผนปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนที่เปิดทำการสอนช่วงชั้นที่ 1-3 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในอำเภอห้วยเม็ก และในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY